

Herri kulturaren beharrizana

Zein jokabide behar dute ukan ikasle- eta intelektualgoak*, sistemaren aurka burrukatzeko? Galdera honi erantzuteko, zenbait gauza behar dugu kontuan eduki.*

Lehenik, sistema eta ikaslegoaren harremanak. Ikaslegoa, sistemaren kulturak (sistemak berak, beharbada) hori inposatzen duenez, burgesez osatzen da; baina, nonbait kondizio berezi batzuetan sarturik dagoenez, ikaslegoak ez du hain erraz onartzen, aberatsek inposatzen duten bizimoldea. Puntu honetan esan beharra dago, ikaslegoa (utz dezagun oraingoz intelektualgoa) ez dela mementoko* egoera bat baizik. Beraz*, ezin liteke inondik ere produzio moldeetatik bazter. Horregatik gorde eta zaindu egiten dute Unibertsidadeetan, gero sistemaren zerbitzari izan dadin. Nozbait etorriko zaio, bere lana saltzeko ordua; baina, ikasle den bitartean, ez du zapalketa ekonomikorik jasotzen, langile batek jasotzen duen bezala behintzat.*

Hemen agertzen zaiku, beraz, langile ta ikasleen arteko lehen ezberdintasuna. Nolanahi ere, ezberdintasun honek ez gaitu ikasle ta langileen arteko diferentziak haunditzera eraman behar. Izan ere, zapalketa ekonomikoa ez dator, noski, bakarrik. Langileak haien jabeek inposatzen dieten kultura jasotzera beharturik daude. Mintza gintezke kultura erabiltzeaz, baina zer punturaino? Erabiltzen al du herriak lanaren erosle kultura? Beharbada bai, baina egokiago deritzat jaso hitzari erabili hitzari baino.*

Argi dago, herriak ez duela kultura sor erazten. Sorrazte hau, beharbada, sistema honen berezitasun espeziala da. Erraza da, beraz, jaso hitza aukeratzea.

Kultura, herriak gero jasotzen duen kultura sor erazten dute-nak, ez dira langile klasekoak, ez eta herri mailakoak ere. Bizkaiko Unibertsidadeetan, % 0,50 dira nekazarien semeak; eta Euskal Herriko ospitale, aiuntamendu eta osterantzeko zentroetan ez da beharrezko euskeraz hitz egitea. Exemplo gehiago eta hobeago ba dira; denek ikus erazten daukute, herriak sistemari dagokion kultura nekez jasotzen duela.*

Ikasle- eta intelektualgoa prest daude, herriak gaizki lresten duen kultura sor erazteko. Beren posizioa zaintzeko prest daude. Baina ez ikasle guztiak, ez eta intelektual guztiak ere, zenbaitzuk* herri kultura baten alde baitaude.*

Esan ohi da, ez dagoela herri kulturarik herri ekonomiarik gabe: «Lehenik iraultza, gero eginen duzue teatroa».*

Ikasle eta intelektualen arazoa herri kultura baten bideak sor eraztea da. Honela, iraultzaren alde burruka dezakete, sistemaren kulturari erasoz eta, ahal den punturaino, beste kultura berri baten oinarri teorikoak jarritz. Ene eritziz, hauxe da behintzat joka dezaketen paper bereziarena. Eta hau, herriarekin kontaktu handia dutelarik.*

ANTON SANTAMARIA

daude, dagoz
daukute, deuskue, digute
dezagun, daigun
dezakete, daikee
diete, deutsee
gintezke, geintezke
zaiku, jaku, zaigu
zaio, jako

Delfine Dunat andereñoa Bilbon

Delfine Dunat andereñoa otsailaren* lehen astean etorri jaku Bilbora, ikastoletako teknika eta giroa ezagutzeko asmoz. Neska begiko* hau Heletakoa da, Nafarroa Behereko herri batekoa. Ongi etorria Bilbora, Delfine! Eta ea laster beste aldean ere ikastola ugari sortzen diren!

Jaungoikoaren giza eliza

Poloniako literatura apur bat

Behin batetan, Aita Santuaren antekamaran poloniar bi egozen: Piotr Stachiewicz eta Maryan Gawalewicz, eta besapean «Ama Zerukoaren» Irudi bat ekarren.

—Poloniar artearen gorazarrea* eskaini* nahi geunskio Bere Santutasun guztiz beneragarriari», atrebitu zan Piotr esaten. «Eta Poloniako, hau da, Varsoviako literaturarena ere bai, hau da, batez ere geure kazetatxoarena*, bai, batez ere geure kazetatxoarena», jarraitu eban Maryanek.

Eta joan zan kamarazaina, eta denboraldi baten buruan atzera* etorri zan:

—Bere Santutasun Aita Santua hamarretakoa jaten ari* da oraintxe, eta ez dauka astirik. Baina propio neu enkargatu nau, zuei bedeinkazio berezia emateko eta berriro ere zuei arren eta arren erregutzeko, ez egiteko erreboluziorik eta insurreziorik gehiago, holako gauzak ez dagozela ondo eta bekatu direla ta. Eta zuen «Ama Zerukoa» mahai gainean utzi zeinkee».

Eta erromes biak bedeinkatu, hartu arte-obra ta kanpora joan zan kamarazaina; eta, atea herstekoa*, kolpe bategaz, hertsiki ere egin barik joan zan.

Ez, ez: ez dot nik asmatu ipuin hori, maleziatiak beharbada pentsatuko eban legez*. Ipuinik ez dan ipuin horren autorea, izan ere, Nowaczynski poloniar satirikoa ta aforista izan zan, bere liburu batean: eta aspaldi hilda dago. Berrogei ta hamar urte ta gehiago da, hori idatziz zala; oraindino ere balio badau, ez da Nowaczynskiren erria.

Gutxi gorabehera denbora haretantxe, beste poeta poloniar batek, Benedykt Hertz-ek, honako hau idatziz eban:

«Zergatik da gugaz Erroma
mutu ta gor?
Ai, Ama santa...
Ez Husik eta ez Luterorik
eduki genuen guk.
Ezer ez, laborari
guztiz fededunak izan ezik.
Bai, bai: geuk ere
\$ asko bagenu...»

JOSE AZURMENDI

egozen, zeuden
ekarren, zekarten
geunskio, genioke
zeinkee, zenezakete

Euskal kultur astea Ondarroan

«Kresala» elkarteak eraturik, otsailaren* 22tik 28rarte, euskal kultur aste bat egiteko dago Ondarroan. Behinbehineko* programaren arabera*, hitzaldiak honeexek izango dira:

22an, «Arrantzaren ekonomia Elkarrekiko Merkatuari buruz», Sabino Larreak.

23an, «Oraingo euskal literatura», Xabier Kintanak.

24ean, Gaurko teatroa —«Nolabait Gurasoak»— 18 urtetik gorako nagusientzat, Azpeitiko Antxieta kultur taldeko «Arnas» elkargoak* emana.

25ean, «Seme-alaben hezieran* gurasoek daben problematika», Karlos Santamarlak.

26an, «Mariñelak», Ondarroa osoak berriz ikusteko gogoia dauan obra, «Kresala» taldeko kantari eta teatrolariek prestaturik.

28an, Aita Aulestiaren kanten presentazioa, «Egi Bidean» Izeneko diskoan jarrita. Jose Mari Solabarrietari omenaldia. «Kresala» taldeko koru, dantzari, txistulari eta enparaduekin*, eta Azpilaga eta Mugartegi bertsoelariekin.

Orduak eta tokiak:

22, 23 eta 25ean, Kofradiako aretoan*, arratseko 8 ta erdietan.

24 eta 26an, Alameda zinetokian, gaueko 10etan.

28an, Alameda zinetokian, eguerdiko 12 ta erdietan.